

Úvodní poznámka	13
1 Úloha lékařské psychologie v dnešní medicíně	15
1.1 Vymezení oboru	15
1.2 Sugescie	19
1.3 Psychogenní iatropatogeneze	20
1.4 Placebo efekt	23
1.5 Syndrom vyhaslosti (vyhoření)	24
2 Vývojová psychologie	27
2.1 Mechanismy vývoje	27
2.2 Prenatální období a porod	31
2.3 Dětství	34
Novorozenecké období	34
Kojenecký věk	36
Období batolete	38
Předškolní věk	39
Školní věk	40
2.4 Dospívání	42
2.5 Dospělost a stáří	44
Dospělost	44
Stáří	46
3 Osobnost	49
3.1 Význam a vymezení psychologie osobnosti	49
Nevědomé procesy	51
Sebereflexe	51
Sebepojetí	54
Sebeúcta	56
3.2 Překonávání náročných situací a závažných životních událostí psychickými obrannými mechanismy	56
Náročné situace a závažné životní události	58

	Psychické obranné mechanismy	63
3.3	Psychická reaktivita pacienta	69
4	Motivace člověka	73
4.1	Základní pojmy teorie motivace	73
4.2	Třídění lidských potřeb	76
4.3	Motivace pacientů	78
4.4	Motivace lékařů	80
	Altruismus	82
4.5	Motivace volby oboru	84
5	Rodina a její význam pro jedince	89
5.1	Funkce rodiny	90
5.2	Vzájemný vztah rodičů	92
5.3	Typy a vývojové stupně rodiny	94
5.4	Rodina a zdraví	97
	Salutogeneze	98
	Sexuální zneužívání dětí	100
6	Vztah pacient–lékař a jejich vzájemná komunikace	111
6.1	Role lékaře	113
6.2	Role pacienta	115
6.3	Vztah lékař–pacient	116
	Pacient od lékaře očekává	116
	Lékař od pacienta očekává	116
	Koluze	118
	Přenos a protipřenos	118
	Specifičnost situace	119
6.4	Komunikace a spolupráce pacienta s lékařem	120
	Spolupráce pacienta s lékařem	121
	Na lékaře a nemoc orientovaný model (paternalistický model)	125
	Na pacienta orientovaný model (partnerský model)	125
6.5	Balintovské supervizní skupiny	125
7	Psychologický přístup k nemocnému a důležitým osobám z jeho života	129
7.1	Vymezení základních pojmů	129
	Pracovní společenství	130
	Naděje	130

7.2	Autorita a pravdivost	132
7.3	Úcta a respekt	133
7.4	Porozumění	135
8	Rozhovor lékaře s pacientem	141
8.1	Rozhovor a otázky	141
	Rozhovor	142
	Otázky a způsob tázání	143
8.2	Typy lékařského rozhovoru a jeho dimenze	144
8.3	Nedirektivní empatický rozhovor	149
8.4	Zevrubný explorativní rozhovor	151
	Indikace rozhovoru	152
	Fáze rozhovoru	154
9	Zásady sdělování nepříznivých informací pacientům a jejich rodinám	159
9.1	Uvedení do problematiky	159
	Nepříznivá zpráva	160
	Extrémně špatné zprávy	160
9.2	Sdělování nepříznivých informací rodičům postižených dětí	163
9.3	Sdělování nepříznivé informace, která není extrémně závažná	164
9.4	Sdělování extrémně nepříznivé informace	165
10	První setkání s dospělým pacientem v ambulantní praxi	169
10.1	Přijetí pacienta	169
10.2	Orientační rozhovor	171
	Symptomatické chování	173
	Demonstrativní reakce	173
10.3	Vyšetření pacienta	174
10.4	Informování pacienta	176
10.5	Rozloučení	177
10.6	Anamnéza	177
11	Základní psychologická péče o ambulantně vedené pacienty	181
11.1	Psychologicky převážně neproblémoví pacienti	184
11.2	Pacienti psychologicky problematictí	186
11.3	Psychologické stránky farmakoterapie	189
	Racionální farmakoterapie	190
	Vztah mezi pacientem a lékařem	191
	Postoje pacienta a lékaře k ordinovanému léku	192

	Farmakofilní lékař	192
	Farmakofilní pacient	193
	Farmakofobní lékař	193
	Farmakofobní pacient	193
12	Psychologická péče o hospitalizované pacienty	197
12.1	Potřeby pacientů v nemocnici	198
12.2	Psychologická příprava pacienta na zatěžující diagnostická vyšetření, základní předoperační a pooperační péče	201
	Úvodní rozhovor	204
	Předoperační vizity	204
12.3	Chronická, těžká a nevléčitelná onemocnění (defekty)	206
13	Psychologická péče o psychosomaticky nemocné	213
13.1	Alexithymie a účelovost	214
13.2	Psychologická problematika nemocných s infarktem myokardu	216
13.3	Psychologické vedení psychosomaticky nemocných v ambulantní praxi	219
13.4	Léčebné společenství	221
14	Bolest a její mírnění psychologickými prostředky	223
14.1	Vymezení a hlavní charakteristiky bolesti	224
14.2	Tolerance k bolesti	227
14.3	Mírnění bolesti psychologickou cestou	229
	Ovlivňování akutní bolesti psychologickými prostředky ...	230
	Ovlivňování chronické bolesti psychologickými prostředky	232
15	Úzkost a strach	235
15.1	Vymezení úzkosti a strachu	235
15.2	Vývoj úzkosti a strachu (ontologický pohled)	237
15.3	Dynamika vzniku úzkosti	239
	Vznik a rozvoj úzkosti a strachu	241
15.4	Mírnění a odstraňování úzkosti a strachu psychologickou cestou	241
16	Truchlení a deprese	245
16.1	Vymezení truchlení a deprese	245
	Truchlení	245

Akutní žal	246
Deprese	246
16.2 Dobrovolně nedobrovolný odchod ze života	248
Sebevražedný čin	250
Bezprostřední nebezpečí	251
Akutní nebezpečí sebevražedného jednání	252
16.3. Jednání s depresivním pacientem a léčba	
deprese psychologickými prostředky	252
Kognitivně behaviorální terapie	253
17 Hněv a agresivita	257
17.1 Vymezení pojmů, hlavní charakteristiky a teorie	257
Hněv	257
Agresivita	258
Teorie biologické	260
Teorie psychologické	260
17.2 Projevy a příčiny agresivního jednání u pacienta a lékaře	261
17.3 Zvládání agresivity psychologickými prostředky	263
18 Problematika umírání a smrti	267
18.1 Pojem smrti	267
18.2 Pojetí smrti v ontogenezi	269
18.3 Strach ze smrti	271
18.4 Psychologická péče o umírající a blízké osoby jejich života	275
Psychologická péče o umírající děti	275
Psychologická péče o umírající dospívající	276
Psychologická péče o rodiče umírající mládeže	277
Psychologická péče o umírající dospělé	277
18.5 Psychologická péče o pozůstalé	281
19 Duševní krize, psychologická první pomoc a intervence v krizi	287
19.1 Duševní krize	287
Akutní krize	288
Chronické krize	288
19.2 Psychologická první pomoc	289
19.3 Intervence v krizi	294
19.4 Psychická odolnost vůči krizi	295
Osobnostní výbava	296
Zdroje vnější jistoty	298
Samotná situace	299

20	Psychoterapie	301
20.1	Definice	301
	Humanistická psychoterapie	302
	Hlubinná psychoterapie	302
	Behaviorální psychoterapie	302
	Sugestivní a hypnoterapeutický přístup	303
	Relaxační a psychofyziologické postupy	303
	Systémové, systemické a komunikační pojetí	303
	Transpersonální psychoterapie	303
	Eklektický a integrativní přístup	303
20.2	Psychoterapie jako profylaxe, terapie a rehabilitace poruch zdraví	306
	Profylaxe	306
	Terapie	306
	Rehabilitace	307
20.3	Indikace	308
20.4	Cíle a účinnost psychoterapie	312
20.5	Formy a prostředky psychoterapie	315
	Psychoterapeutický rozhovor	317
	Relaxační a psychofyziologické postupy	317
	Zaostřování (focusing)	317
	Expoziční terapie	318
	Sugestivními postupy a hypnózou,	318
	Psychodrama	318
	Psychogymnastika,	318
	Arteterapie a muzikoterapie	318
	Hra	318
20.6	Účinné faktory a obecný model psychoterapie	319
	Výsledek psychologické intervence	324
21	Psychoneuroimunologie	327
21.1	Definice a význam oboru	327
21.2	Souvislost mezi psychickými procesy a imunitou	329
	Psychobiologická koncepce stresu	329
	Učení	335
21.3	Ovlivňování imunitního systému psychoterapeutickými prostředky	337
22	Psychologická diagnostika	343
22.1	Vymezení oboru a jeho užití v praxi	343

22.2 Psychologický diagnostický postup a metody	347
Klinické diagnostické metody	348
Exaktní diagnostické metody	349
22.3 Metody psychologické diagnostiky dětí, dospívajících a dospělých	356
Gesellův test	356
Test Terman-Merrillové (Stanford-Binetova zkouška) ...	356
Ravenovy progresivní matice	357
Wechslerovy testy inteligence	358
Cattellův osobnostní dotazník (16 PF)	359
Minnesotský osobnostní dotazník (MMPI)	360
Rorschachova projektivní zkouška	361
Tematický apercepční test (TAT)	362
22.4 Spolupráce lékaře a klinického psychologa	363
Požadavky na vyšetření	366
Dodatky	371
Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny	371
Úmluva o lidských právech a biomedicině Rady Evropy	372
Práva pacienta	377
Charta práv hospitalizovaných dětí	378
Ochrana lidských práv a důstojnosti smrtelně nemocných a umírajících	379
Helsinská deklarace Světové lékařské asociace	382
Požadavky ke zkoušce z lékařské psychologie a psychoterapie	386
Literatura	389
Rejstřík	393
Seznam obrázků	397